

D O D A T E K

Tygodniowy.

Dnia 31. Lipca 1852.

N°. 33.

Rzut oka na prawodawstwo Austrii w roku 1851.

(Ciąg dalszy. Ob. Nr. 21. 26. 27. i 32. Dod. tyg.)

Przeznaczeniem prokuratury finansowej jest:

- Prowadzenie sporów prawnych i w ogóle sądowe zastępstwo odnoszące się do majątku państwa i wszystkich za równe temu uważanych funduszów bez różnicy ministerstwa, pod którego administracyę majątek ten należy.
 - Wydawanie sentencji prawnych na żądanie władz państwa, we wszystkich sprawach odnoszących się do majątku państwa lub funduszów za równe temu uważanych.
 - Udział wspólny w załatwieniu czynności prawnych na żądanie władz publicznych.
- Prokuratura finansowa we Lwowie zaprowadzoną być ma dla Galicji z Krakowem i Bukowiną.

W sprawach dyscyplinarnych i składu wewnętrznego podlegają prokuratury finansowe ministerstwu finansów i urzędowi prezydyałemu dyrekcji finansów krajowych.

Etat czyli skład wewnętrzny prokuratury finansowej we Lwowie jest następujący:

Jeden prokurator finansowy w randze i charakterze wyższego radcy finansowego z pensją 3000 zlr.

Ośmiu radców finansowych: czterech po 2000 a czterech po 1800 zlr. pensji.

Ośmiu adjunktów prokuratury finansowej: czterech po 1400 zlr. a czterech po 1200 zlr.

Trzech przelożonych urzędów manipulacyjnych (protokołu, ekspedytury, registry), z roczną pensją 1000 zlr. m. k. Dwieciastu urzędników kancelaryjnych z pensją od 300 do 700 zlr., trzech woźnych i pięć stróżów.

Urzędnicy i słudzy prokuratury finansów należą do etatu krajowej dyrekcji finansów, mianowicie do równych kategorii i awansują w każdej kategorii w miarę usystemizowanych pensji i wyższych stopni według instncyjnych przepisów.

Ważnem jest jeszcze w tym zawodzie rozporządzenie wysokiego ministerjum finansów, mocą którego odstąpienie przyzwolone według cłowej ustawy karnej z r. 1835 od postępowania w przestępstwach cłowych rozszerzone zostało także na Węgry, Siedmiogród i w ogóle na owe kraje, w których cłowa ustawa karna jeszcze niejest prawomocną.

To postępowanie którego właściwe znaczenie i doniosłość częstokroć zapoznaną bywa, głównie w tem zawisło, że ten, którego dla jakiego przestępstwa cłowego przytrzymaano lub do odpowiedzialności pociągnięto, prosić może, aby odstąpiono od zwyczajnej procedury z tym skutkiem, iż przestępca niema być uważanym za nkaranego. Pozwolenie tego odstąpienia od zwyczajnej procedury zawisło naturalnie od pewnych warunków, z których najgłówniejsze są, aby podający natychmiast jako karę złożył pewną prawnie oznaczoną kwotę pieniężną (nie zaś, jak wielu sądzi, zawisła od dowolności organów cłowych); i aby zapłacił uszczerbioną należytość, nakoniec aby tu chodziło o małe przestępstwo, nie zaś o takie na które postanowiony jest areszt, lub przy których zachodzą utrudniające okoliczności itp.

Jest wiele takich przestępstw cłowych, gdzie istota czynu jest bardzo prosta i które pojedynczo wzięte nie tyle szkody przynoszą skarbowi publicznemu, ile dla częstego ich wydzarzenia się dla samej zasady niemoga być puszczone bezkarnie n. p. przestępstwa stemplowe, przemykanie listów, ominięcie akcyzy na linii zamkniętych miast itp. Gdyby przy wszystkich tych przestępstwach chciało się droga zwyczajnej procedury, a więc spisać do protokołu wszystkie zezwania przytrzymałego, wypracować potem wyciąg z aktów pertraktacyi, wydać i uzasadnić wyrok, ten wyrok doręczyć, termin rekursu przeczekać; a nakoniec przystąpić do egzekucyi, toby więcej kosztowało pracy i czasu, aniżeli zasługuje rzecz cała i ważność przestępstwa; obłożony byłby narażonym przez zwłokę w sprawunkach, przez zatrzymanie, chodzenie do rządu, przytrzyma- nie zakwestyonowanego przedmiotu, na większą karę niż w rzeczy

samej zasłużył, skarb państwa miałby większy wydatek, a wszystkie te niedogodności przez to się uchylają, że przytrzymano czyli obwiniony składa wyznaczoną kwotę pieniężną a zato prawnie niemoże być uważany za ukaranego, co znowu za sobą pociąga ważne następności, gdyż przy powtórzeniu przestępstw cłowych dawniejsze kary się podwajają a w pewnych razach następuje areszt, utrata rzemiosła i inne zaostżenia. Powadze prawa stało się zadość przez złożenie przepisanej kwoty pieniężnej, a obwinionemu wolno zawsze żądać, aby z nim przedsięwzięto zwyczajną procedurę jeżeli chce udowodnić swojej niewinności.

Po zaprowadzeniu niestałych podatków rozszerzono to postępowanie także i na Węgry z pobocznymi krajami.

Na ostatku chcemy podać jeszcze krótki przegląd przepisów, które w ciągu roku 1851 wyszły w sprawach handlu, przemysłu i komunikacyi, jednakże wspomniemy tu tylko o ważniejszych rozporządzeniach obchodzących ogólny interes całego państwa lub pojedynczych krajów, gdyż nieleży w zakresie tego pisma skreślać czynność wysokich ministerjów na pomienionych polach w całej swej objętości, wszystkie bowiem przepisy i ustawy tego rodzaju tylko w sporej książce pomieścić się mogą.

Dziennik rozporządzeń dla gałęzi administracyjnych wysokiego ministerstwa handlu na rok 1851 zawiera niemniej jak 24 rozporządzeń o przedmiotach ogólnych, 167 rozporządzeń o przedmiotach handlowych i przemysłowych, 42 rozporządzeń w sprawach budowl publicznych a 523 rozporządzeń o przedmiotach komunikacyi nie licząc do tego normy ogłoszone dopiero w r. 1852 i pominiawszy ustawy i rozporządzenia wydane za porozumieniem kilku ministerjów. Ztąd powiżać można wyobrażenie jak nadzwyczajną czynność w r. 1851 panowała w rzeczonym kierunku.

Przedewszystkiem zasługuje naturalnie zaprowadzenie nowej taryfy cłowej na wzmiankę, o czem już była mowa w piśmie naszym, Austria przyjęła z tą taryfą nowy system polityki handlowej i dąży z wszelką usilnością do połączenia cłowego z Niemcami i Włochami, mając na celu utworzenie wielkiego środkowo-europejskiego związku cłowego i handlowego.

W roku 1851 przypada także znakomite dzieło regulacyi stosunków portowych i sanitarnych, które w ścisłym zostaje związku z handlem i żegluga; niewchodzimy tu w szczegóły tych rozporządzeń, gdyż tylko pośrednio dotykają nasz kraj koronny.

W prawodawstwie handlowem i przemysłowem zasługują na szczególną wzmiankę następujące ważne rozporządzenia: Prowizoryczny statut względem wodnych młynów dla Węgier; instrukcyja względem uregulowania stosunków handlowych i przemysłowych w Węgrzech, Kroacji, Sławonii, w Województwie i Siedmiogrodzie; organizacyja austriackich konsulatów w Hiszpanii, Bułgarii, Ameryce, tureckiej Albanii, Macedonii i Tessalii; na wyspach Cypru i Rodos, w Indyach wschodnich z przyległymi krajami i w Grecyi. Aż do roku 1851 miała Austria w 22 państwach zagranicznych (licząc Niemce, Anglię z koloniami, Amerykę północną, każde z osobna jako jedno państwo) 33 generalnych konsulatów, 37 konsulatów, 81 wice-konsulatów, 177 ajencyi konsularnych; od tego czasu rozszerzyła się jeszcze organizacyja urzędów konsularnych, (mianowicie w Sardynii).

To należy wspomnieć także o przydluzeniu konwencyi między Austrią a Rosją względem żeglugi parowej na Dunaju, o regulacyi zakładów asekuracyi morskiej i o regulacyi należytości od latarni morskich w portach austriackich; są to prace wielkiej wagi dla handlu i przemysłu Austrii, które sobie powszechnie zjednały uznanie w kraju i za granicą.

Służba budownictwa była już przed rokiem 1851 po większej części uregulowana, jednak i w tym roku wyszły w tej gałęzi ważne normy, jak na przykład rozporządzenie względem utrzymania pomników budowniczych w cesarstwie; względem uprzątnania śniegu z gościńców publicznych, prowizoryczny przepis względem

urządzenia budowli gościńców, mostów i budowli wodnych w Węgrzech, Siedmiogrodzie, Krocacji i Województwie, tudzież późniejsze rozporządzenie tego rodzaju dla całej monarchyi; nadzorowanie gościńców prywatnych ze strony inżynierów okręgowych i kilka innych rozporządzeń dotyczących się więcej służby wewnętrznej.

Nakoniec wyszły w zawodzie publicznych komunikacyi, — gdzie w dobrze zrozumianym interesie państwa największych użyto usiłowań, na jakie tylko zezwalała troskliwość o uregulowanie finansów, — liczne rozporządzenia organizacyjne i inne, z pomiędzy których na szczególną wzmiankę zasługują: założenie licznych urzędów pocztowych we wszystkich krajach koronnych monarchyi; splacenie kolei żelaznych z Medyolanu do Como; regulacya portoryów listowych; rozszerzenie niemiecko-austriackiego związku pocztowego; przyspieszenie komunikacyi pocztowych z Niemcami, Holandją, Francją i Anglią; nauka urzędowa dla urzędników przy kolei żelaznej; zniesie-

nie przymusu frankowania między Austrią a Królestwem Polskiem i Danią; nauka urzędowa dla administratorów poczt; połączenie urzędów telegraficznych z urzędami pocztowymi; organizacya dyrekcyi kolei żelaznych państwa; zaprowadzenie regulaminu dla kolei żelaznych i ustanowienie jeneralnej inspekcji dla instytutów komunikacyjnych z dokładnemi instrukcyami i t. d. i t. d.

Ten krótki przegląd najważniejszych postanowień, jakie w roku 1851 wyszły w prawodawstwie naszym, usprawiedliwia najdowodniej wyrzeczone na wstępie zdanie, że rok zeszyły jest jednym z najważniejszych dla nowego ukształtowania monarchyi austriackiej, i że droga, którą rząd obrał we wszystkich gałęziach administracyi, do najpiękniejszych upoważnia nadziei, tak ze względu na ustalenie pożątej państwa i na zewnątrz, jak i co do rozwoju powszechnego dobrego bytu i zaspokojenia wszystkich prawdziwych potrzeb obywateli państwa.

Gorzelnie i produkeya zacieru w maju r. b. w Galicyi, w Krakowskiem i na Bukowinie.

Produkeya zacieru gorzelnianego w ciągu maja r. b. ubyła znacznie w obwodach zachodnich, tak, że w porównaniu do produkeyi w obwodach wschodnich stosunek był niemal jak 1:22, co też szło w stosunku do zamkniętych gorzeln, który odpowiadał wschodnim jak 1:21.

W Bocheńskim i w Jasielskiem żadna nie pędziła gorzelnia, a w innych zachodnich obwodach zamykano po 5—4—8—13. Najczynniejsze gorzelnie były w Tarnopolskiem; bowiem na 680.925 wader zacieru produkowanego ogółem w maju sam Tarnopolski obwód dostarczył 216.860 wader, więc niemal dwie trzecie.

Nie idzie zatem bynajmniej, by gorzelnie w innych obwodach miały być gorzej urządzone; owszem biorąc porównanie, jaką ilość każda z nich za siebie w swoim obwodzie do sumy ogółowej przy-

czynić mogła, wypada, że każda gorzelnia w Stryjskim obwodzie produkowała za siebie po 2697 wader, każda w Brodzkim po 2514; każda w Tarnopolskim po 2464; każda w Brzeżańskim po 1958; każda w Czerniowieckim po 1312; każda w Stanisławowskim po 681, a każda w Kołomyjskim po 353 wader zacieru; a z tego wnosiśmy, że najlepiej urządzone być muszą gorzelnie w obwodzie Stryjskim, Brodzkim, Tarnopolskim, a najgorzej w Stanisławowskim i w Kołomyjskim wcale.

Porównawszy produkeyę z maja z produkeyą w kwietniu r. b. znajdziemy, że właśnie tyle ubyło gorzeln na maj, ile z marca na kwiecień, to jest: 165; zatem też, że się produkeya zmniejszyła, a mianowicie o 664.320 wader zacieru.

Nr.	Okręg kameralny	Liczba gorzeln	Wydatek wader zacieru	Liczba gorzeln	Wydatek wader zacieru	Zestawienie w maju 1852							
						w maju 1852		w maju 1851		Zajętych gorzeln		Wydatku wader zacieru	
						więcej	mniej	więcej	mniej	więcej	mniej	więcej	mniej
1	Wadowice.....	4	1991	17	10818 ²⁰ / ₄₀	—	13	—	8827 ²⁰ / ₄₀				
2	Bochnia.....	—	—	2	1327	—	2	—	1327				
3	Tarnów.....	1	900	5	4986	—	4	—	4086				
4	Nowy Sącz.....	2	432	7	2884	—	5	—	2452				
5	Jasło.....	—	—	—	—	—	—	—	—				
6	Sambor.....	4	14469 ²⁰ / ₄₀	2	5150	2	—	9319 ²⁰ / ₄₀	—				
7	Sanok.....	3	2900	8	11717	—	5	—	8817				
8	Rzeszów.....	7	8636	15	18113	—	8	—	9477				
9	Przemysł.....	15	16528	11	16758	4	—	—	229 ²⁰ / ₄₀				
10	Zółkiew.....	21	33227 ²⁰ / ₄₀	17	23337	4	—	9890 ²⁰ / ₄₀	—				
11	Lwów.....	1	1200	1	1200	—	—	—	—				
12	Stryj.....	16	43166 ²⁰ / ₄₀	12	22384 ²⁰ / ₄₀	4	—	20782	—				
13	Brody.....	30	75544 ²⁰ / ₄₀	20	45257	10	—	30287 ²⁰ / ₄₀	—				
14	Brzeżany.....	27	52866 ²⁰ / ₄₀	16	25228 ²⁰ / ₄₀	11	—	27638	—				
15	Stanisławów.....	62	42211 ²⁰ / ₄₀	47	41644 ²⁰ / ₄₀	15	—	567	—				
16	Tarnopol.....	88	216860	40	65947	48	—	150913	—				
17	Kołomyja.....	131	46204 ²⁰ / ₄₀	110	36472 ²⁰ / ₄₀	21	—	9732	—				
18	Czerniowiec.....	94	123275 ²⁰ / ₄₀	73	94593	21	—	28692 ²⁰ / ₄₀	—				
19	Kraków.....	2	502	2	1596 ²⁰ / ₄₀	—	—	—	1094 ²⁰ / ₄₀				
W ogóle.....		508	680925 ²⁰ / ₄₀	405	429414	103	—	251511 ²⁰ / ₄₀	—				

Browary i produkeya piwa w maju r. b. w Galicyi, w Krakowskiem i na Bukowinie.

Produkeya piwa w miesiącu maju r. b. w porównaniu z majem r. z. zmniejszyła się o 5039²⁰/₄₀ wader. Zachodnie okręgi zamykały po 5—3—2 browary, natomiast podnosiły się wyroby piwa w najwschodniejszych okręgach Galicyi, gdzie też po 1—2—3 i 4 browarów przybywało, jak z tabeli poniżej się okazuje. Wnosząc z całkowitej sumy: 55266¹/₄ wader produkowanego piwa, wydawał każdy ze 310 browarów w przecięciu po 178¹⁰/₄₀ wader. Ale co do pojedynczych okręgów pochodziła w tej liczbie przeciętnej wielka różnica: podczas bowiem gdy browary Jasielskie tylko po 61 wader wydawały, dostarczały browary miasta Lwowa po 425¹/₂ wader w przecięciu.

Nad ową liczbę przeciętną produkowały jeszcze browary: w okręgu Lwowskim po 352¹/₈, Stanisławowskie po 297¹/₂, miejskie Krakowskie po 284¹/₂, Bocheńskie po 232³/₄, Tarnopolskie po 216, Czerniowieckie po 209²/₃, Wadowskie po 194³/₄, Samborskie po 189³/₄, Stryjskie po 189, i Brzeżańskie po 179 wader.

Niżej liczby przeciętnej produkowały browary: Przemyskie po 159, Zółkiewskie po 146³/₄, Kołomyjskie po 141, Rzeszowskie po 102, w okręgu Krakowskim po 101, Tarnowskie 78¹/₂, Sądeckie po 75¹/₂, Sanoockie po 64 a Jasielskie po 61 wader piwa. Brodzki produkował w ilości przeciętnej t. j. po 178 wader.

Chociaż w niektórych okręgach z kwietnia na maj pozamykano browary, wydatek jednak piwa był większy niż w kwietniu, mianowicie o 3773¹⁰/₁₀ wia der w ogóle, a to raz że w innych okręgach jak np. w Rzeszowskim, Samburskim, Kołomyjskim nowe poprzybywały browary, a powtóre, że w pozostałych większą ilość produkowano. Liczono zamkniętych na maj browarów 15; otwarto zaś w maju nowych 12. Z porównania okazują się najwydatniejsze browary

Tarnopolskie, bo chociaż 4 było zamkniętych, wywarzono jednak 955 wia der piwa w maju więcej niż w kwietniu. Po Tarnopolskich szły browary: Stanisławowskie, Bocheńskie, Przemyskie, Brzeżańskie, które produkowały o 847—774—539—523 wia der więcej w maju niż przedtem. Ale miejskie browary lwowskie wywarzały w maju 859 wia der mniej, chociaż i liczba browarów tu była ta sama co w kwietniu.

Nr.	Okręg kameralny	Liczba browarów	Wywarzono wia der piwa	Liczba browarów	Wywarzono wia der piwa	Zestawienie w maju 1852			
						Zajętych browarów		Wydatku wia der piwa	
						w maju 1852	w maju 1851	więcej	mniej
1	Wadowice.....	17	3309 ³² / ₄₀	16	4575 ⁸ / ₄₀	1	—	—	1265 ¹⁶ / ₄₀
2	Bochnia.....	18	4189 ⁸ / ₁₀	17	3754 ⁸ / ₁₀	1	—	435	—
3	Tarnów.....	13	1020 ³¹ / ₁₀	18	2384 ¹⁷ / ₁₀	—	5	—	1363 ²⁶ / ₁₀
4	Nowy Sącz.....	14	1056 ⁷ / ₁₀	17	1582 ²² / ₁₀	—	3	—	446 ¹⁵ / ₁₀
5	Jasło.....	13	793 ⁶ / ₁₀	16	995 ⁵ / ₁₀	—	3	—	201 ³⁷ / ₁₀
6	Sambor.....	9	1708 ⁶ / ₁₀	9	2003 ²⁴ / ₁₀	—	—	—	295 ¹⁸ / ₁₀
7	Sanok.....	12	767 ²⁴ / ₁₀	12	971 ¹⁵ / ₁₀	—	—	—	203 ⁴¹ / ₁₀
8	Rzeszów.....	28	2846 ⁹ / ₁₀	28	3552 ² / ₁₀	—	—	—	705 ³³ / ₁₀
9	Przemysł.....	18	2865 ¹⁸ / ₁₀	21	4165	—	3	—	1299 ²² / ₁₀
10	Żółkiew.....	18	2638 ⁸ / ₁₀	17	2967	1	—	—	328 ³² / ₁₀
11	Lwów.....	8	2817	10	3167 ¹⁷ / ₁₀	—	2	—	350 ¹ / ₁₀
12	Stryj.....	12	2251 ¹⁰ / ₁₀	11	2556 ³⁷ / ₁₀	1	—	—	305 ²⁷ / ₁₀
13	Brody.....	23	4064 ⁷ / ₁₀	24	4455 ²⁷ / ₁₀	—	1	—	391
14	Brzezany.....	15	2682 ¹³ / ₁₀	13	1650 ²⁵ / ₁₀	2	—	1031 ²⁸ / ₁₀	—
15	Stanisławów.....	14	4165 ³⁰ / ₁₀	13	3901 ²⁰ / ₁₀	1	—	364 ³ / ₁₀	—
16	Tarnopol.....	20	4322 ³² / ₁₀	18	2973 ³ / ₁₀	2	—	1349 ²⁴ / ₁₀	—
17	Kołomyja.....	10	1410 ²⁸ / ₁₀	7	1204 ²⁴ / ₁₀	3	—	206 ³ / ₁₀	—
18	Czeruiowiec.....	21	4405 ¹⁸ / ₁₀	17	4186 ²⁴ / ₁₀	4	—	218 ³² / ₁₀	—
19	Kraków.....	7	707 ³⁰ / ₁₀	8	772 ³¹ / ₁₀	—	1	—	65 ¹ / ₁₀
Ogółem we wszystkich okręgach:		290	48021 ³¹ / ₁₀	292	51739 ³⁷ / ₁₀	—	2	—	3717 ³⁸ / ₁₀
Do tego w miastach:									
we Lwowie.....		11	4682 ³¹ / ₁₀	12	5966 ²⁸ / ₁₀	—	1	—	1283 ³⁷ / ₁₀
w Krakowie.....		9	2561 ¹¹ / ₁₀	9	2599 ²² / ₁₀	—	—	—	38 ¹ / ₁₀
Razem.....		20	7244 ²¹ / ₁₀	21	8566	—	1	—	1321 ³⁸ / ₁₀
Suma całkowita.....		310	55266 ¹ / ₄₀	313	60305 ³⁷ / ₄₀	—	3	—	5039 ²⁶ / ₄₀

Sprawozdanie z podróży archeologicznej po Sądeczyczynie

na posiedzeniu Tow. Nauk. Krak. Wydziału Archeolog. napisał Józef Lepkowski.

(Z Rocznika Tow. Nauk. Krak. Oddział Arch. i sztuk. Zeszyt II. r. 1852.)

Nie dawno temu czasy, jak Archeologia wstąpiła w poczet nauk, zajmując dla siebie osobne pole i pozyskując zwolenników, jej wyłączenie jako umiejętności poświęconych. Lubo już w końcu przeszłego wieku, nasz Jan hr. Potocki piszący po francusku, w sprawie odczytów runów na bałwanach Prylwickich, zajął znakomite miejsce między ówczesnymi archeologami zagranicznymi; przecież dopiero od chwili zupełnej utraty bytu politycznego, zaczęto głębiej w przeszłość zaglądać, i mimo braku ogólnych o archeologii jako o nauce, pojęć, gorliwie o zachowanie pamiątek krajowych staranie widzimy. Z początku tylko miłość zabytków przeszłości i chęć ostrożnego ich od zagłady, była celem piszących — a dziś dążność ta rozwija się na szerokie pole badań naukowych. Gdy przed 20 laty sami prawie Lelewel i Chodakowski, naukowo oceniać umieli zabytki przeszłości, dziś z chlubą wymienić możemy szereg imion znakomych uczonych, na tej niwie pracujących, i z pociechą oglądać grono członków Wydziału archeologicznego w Wszechnicy Jagiellońskiej, poświęconego archeologii, jako osobnej umiejętności.

Nie dziw, że gdy inne gałęzie nauk historycznych tak dawno wzrosły, Archeologia dziś dopiero rozkwitać poczyna: nie jest to nauka tego rodzaju, by o niej traktaty przy stoliku w naukowem ustroju pisać się daly. Kraj szeroki a nieznan, tysiące kościołów i dworców szlacheckich, ukrywa zabytki, sztuki i pomniki piśmienne; możnaby podróżą, pătniczą wędrowką, przez tysiące przeszkód przedzierając się wypada do tych skarbnic, by móc coś o nich powiedzieć. Podanie ludu ukryte w lichy chacie, zwaliska zamku wśród niedostępnych leśnych kryjówek, dno mogiły, sklep kościoła, zszczyt

więzcy gdzie się kołysze zapisany ciekawymi daty dzwonek — oto pole, na którym archeologowi przychodzi zbierać owoc niemających trudów. Wreszcie badania archeologiczne tę jeszcze nad inne mają przeszkodę, że się bez silnych środków materialnych nie obcho dza, i tam tylko prawdziwie postępują, gdzie je rząd lub towarzystwa wspierać mogą; bo słusznie tu powtórzyć można co Sienkiewicz wyrzekł, mówiąc o poszukiwaniach naukowych na Ukrainie: „Nie jest to rzecz chudego literata, ale zadanie uczonego i zamożnego obywatela, co by wyjechał na step z Herodotem w ręku i z pańszczyzną za sobą.“ I rzeczywiście — mimo pracy i usilności naukowej, któż zdolny czynić poszukiwania w wnętrzach tysięcy mogił ukraińskich, gdyby nie hojność Rosyjskiego Ministerjum oświaty, którego gorliwość o wzrost nauk pozwoliła dzisiaj zajrzeć na dno mogiły, co jak egipski sfinx od tysiąca lat zagadką się stały dla świata?

• Ależ dzięki i naszym wysokim władzom — i u nas, choć mniejszych zakresów prace nie są już teraz niemożliwe. Wysokie ministerjum handlu w połączeniu z ministerstwem oświaty niedawno wydanemi ustawy zamyśla i u nas zabytki przeszłości okryć swą opieką od zagłady je chroniącą. Nasz archeologiczny wydział wskrzesza pomniki przeszłości, dobywając je z popiołów spalonych świątyń: a kiedy p. Kaz. Stronczyński z udziałem władz i z switą współpracowników, Płockie, p. Grabowski Michał Ukrainę, p. Sobieszczanski Radomskie, hr. A. Przeździecki pamiątki krajowe za granicą objeżdżają i opisują; i mu się udało się zyskać sposobność zajęcia się poszukiwaniami po Galicyi; a uzyskałszy zalecenie wysokiego ministerjum oświecenia J. Exc. Namiestnika Galicyi i naszego naukowego

Towarzystwa, jestem już w obecnej chwili w stanie przedłożenia tutaj ogólnych wypadków mej tegorocznej podróży, nim ja po szczególe obrobioną będę mógł ogłosić.

Tego lata 1851. r. udało mi się mimo ciągłych deszczów obejrzeć 70 m. □, a na nich 132 kościołów, czyli część kraju objętą granicą polityczną cyrkułu Sadeckiego.

Wyjeżdżając w podróż chciałem się obznajmić z tem wszystkim, co dotąd napisano o tej niemałej przestrzeni kraju; chciałem obliczyć niejako, co dotąd zrobiono, a co mnie zrobić wypadnie, i jak się kierować w tej krzyżowej od kościoła do kościoła wędrówce.

Pominąwszy kroniki i herbarze, gdzie tylko wyjaśnień dziejów, ale nie opisu kraju i jego zabytków szukać wypada, przedewszystkiem wziąłem przed się geografie i opisy monograficzne, gdzie się spodziewałem znaleźć wiadomości zasadnicze, które po szczególe dopełniać i rozszerzać miałem. Ujrzałem przed sobą liczny poczet autorów, w ogóle o Galicyi i w szczególe o Sadeczyźnie piszących, któreto część kraju dla swych różnorodnych osobliwości, bez porównania więcej jak inne części Galicyi, ściągnęła ku sobie pisarzy.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Jaworowa Wola. R. 1520.

Założenie wsi i wyszczególnienie wynikłych zład powinności kmieci.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam, nam que cum | temp(or)e sunt, cum temp(or)e evanescent, nisi scriptis et sigillorum munitione perpetuam | veniunt. Ideo nos **Adam Wzdowski** heres in Nowothanyecz Tribun(us) Sanocensis | universis et singulis tam praesentibus quam futuris praesentium | noticiam habituris quibus | expedit tenore praesentium significamus. Quia vendidimus laborioso Paulo al(i)s Pasieczko | Dynowycz medium lanam | agri et obszar in fluio maior Matny in fine omni(u)m agrorum de Nowothanyecz penes pratum nostrum dictum Trąbowlą et medietatem | campi dicti **Jawornyk** prout nunc est in se sine extirpatione silue pro decem marcis pecunie perpetue et in eum, tenebit ipse pasieczko agrum praefatum cum | prefato obszar et campo **Jawornyk** et eius legitimi successores temporibus | perpetuis Racione cuius vendicionis ipsi Pasieczko et ipsius legitimi successores tenebit et tenebuntur nobis et nostris successoribus solvere vnam sexagenam grossorum videlicet mediam sexagenam pro festo Sancti Johannis baptiste et aliam mediam sexagenam pro festo sancti Martini anno quolibet perpetue et in ewm. Erit quae liber ipse pasieczko et eius successores ab omnibus laboribus que d(omi)no hereditario de agris istis laborari consueverunt tenebitur praefatus pasieczko et eius successores locare kmethones incipiendo | ab agro suo vsque ad agrum nostrum Kryczowskye inferius fluio dicto | maior Matny in viginti et vna quarta agri al(i)s nadwzesty nayledney czwycerczach Rolyey, Et kmethones quos idem pasieczko in agris | praefatis locauerit tenebuntur solvere anno quolibet d(omi)no suo in Nowothanyecz | de qualibet quarta agri al(i)s skoszdey czwycerzy Rolyey octo grossos per unum et vnum coretum auene per tres gallos vnum censualem, et duos | godne et per sex ova et unum caseum et his in anno cum honore al(i)s | spozyla ita prout aly kmethones de Nowothanyecz dare consueuerunt | et ligna tantum quantum aly kmethones de Nowothanyecz dabunt et ponent laborantque praefati kmethones d(omi)no suo de qualibet quarta agri | perpetui septem dies integros et zasieu anno quolibet et nichil plus habebunt | quantum lib(ert)atem praefati kmethones a die locacionis ex his agris | a fluio praefato tres annos et ex illis a silua praefata sex annos et praefatus pasieczko similiter a solutione sui census | non tenebuntur que praefati kmethones scrophas suas pellere ad gregem cum comunitate al(i)s sromada sed debent ipsas | pascere sine dampno hominum et debent esse obedientes Juri kmethonico in Nowothanyecz actum et datum in Wzdow feria sexta ipso die sancti viti anno | domini **Millesimo quingentesimo vigesimo** praesentibus | praesentibus | nobilib(us) Dobrogo | stio Pelka de Grabownyecz et paulo Coperny et aly quibus pluribus | fidedignis ad praesentia testibus In cuius rei testimonium sigillum nostrum | est subapensum

Wzdowski nie ztwardził tej ugody podpisem ręki własnej, a co się tyczy pieczęci, toby ze znajdujących się w zagięciu u delu dwóch rozzerznąć wnioskować należało, że nie jedna ale dwie niedgdy pieczęcie u przytoczonego na pergaminie gotyka pisanego aktu na paskach wisiały. Na odwrotnej stronie położony polskiem pisemem napis: „Osada **Jaworowej wolei** albo (przeniesienie wsi).

Lwów, 23go lipca 1852.

W. F.

P r z y p i s k i.

¹⁾ Wieś targowa czyli wik w Sanockiem nad Sanoczekiem. — ²⁾ Zdaje nam się, że nazwisko wsi od tego pola poszło. — ³⁾ Wieś przy ujściu Pielnicy do Wisłoku w Sanockiem. — ⁴⁾ Wieś na porzezu Wisłoku u źródeł Stebnyey także w Sanockiem.